

عوامل سیاسی و حقوقی موثر بر جذب سرمایه گذاری خارجی

احمد صمدی¹ ذبیح الله وهاب²

چکیده

بر اساس اهم بودن سرمایه گذاری مستقیم خارجی و تاثیر آن بر رشد اقتصاد دی و کمبود سرمایه گذاری در کشورها، تحقیق جامع در مورد انواع موانع حقوقی و سیاسی که موجب جلوگیری از ورود سرمایه های خارجی به کشورها می شود، کم تر یافت می شود.

این موضوع از آن جهت اهمیت دارد که در صورت عدم تقویه عوامل سیاسی و حقوقی سرمایه گذاری خارجی، فرصت برای جذب سرمایه گذاری خارجی و رشد پایدار اقتصادی و تأمین مالی موسسات و شرکتها از دست می رود. پرسش پژوهش این است که انواع عوامل سیاسی و حقوقی تا چه حد برای رشد سرمایه گذاری خارجی و جذب آن در کشورها موثر محسوب می شوند.

دسترسی به بازارهای جهانی در حال حاضر برای هر کشوری امری ضروری و حیاتی است، زیرا به دلیل کمبود منابع و مزیت نسبی کشورها، هیچ کشوری نمیتواند به تنهایی پاسخگوی تمام نیازهای خود باشد. یکی از راه های دستیابی به بازارهای بین المللی، سرمایه گذاری مستقیم خارجی است که با وجود فرصت های سرمایه گذاری بی شمار، سهم افغانستان در این خصوص بسیار ناچیز است.

معلومات مقاله

تاریخ نشر: 1403/06/16

شماره مقاله در ژورنال: 05

تعداد صفحات: 13

شماره نوبتی مجله: 15

کلید واژه ها

سرمایه گذاری خارجی، عوامل

سیاسی و حقوقی، امنیت

اقتصادی، مصرف کنندگان

معلومات مجله:

مجله علمی پوهنتون سلام، نشرات خویش را از سال 1390 هـ.ش آغاز نموده و دست آورد های زیادی در این زمینه دارد، در ادامه سلسله فعالیت های خویش به تاریخ 1401/03/22 اعتبار نامه خویش را به عنوان یکی از معتبرترین مجله از وزارت محترم تحصیلات عالی کشور به دست آورد.

آدرس: افغانستان، کابل، ناحیه چهارم، کلوله پشته، چهار راهی قلعه بست (گل سرخ)، پوهنتون سلام.

آدرس ارتباطی؛ وبسایت: <https://research.salam.edu.af>، <https://salam.edu.af/magazine>، ایمیل: salamuk@salam.edu.af، salamjournal@salam.edu.af

شماره های تماس: +93703649505 و +93785351450

طرح مسئله

از اهم ترین مسایل برای بهبود زندگی و آسایش اتباع و رشد اقتصادی یک کشور، مطالعه عوامل تاثیر گذار داخلی و خارجی است. این عوامل می تواند خیلی زیاد باشد. نیاز می شود که بصورت منظم و دقیق مورد مطالعه قرار بگیرد. یکی از مسایل بسیار مهم برای کشور ها مطالعه عوامل سیاسی و حقوقی برای جذب سرمایه گذاری خارجی می تواند باشد. افغانستان که یکی از کشور های است که بعد از یک دوره طولانی از جنگ رهایی یافته کماکان یک فرصت مساعد برای پیشرفت مهیا شده است. که با در نظر داشت عوامل داخلی و خارجی زمینه های سرمایه گذاری را مساعد کند.

عوامل سیاسی و حقوقی جذب سرمایه گذاری در پهلوی عوامل اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی از جمله عوامل است که ضعف آن در افغانستان دیده می شود. با در نظر داشت فرصت ایجاد شده و آینده روشن افغانستان در مجال سرمایه گذاری، نهایت مهم است که چنین عوامل مورد مطالعه قرار بگیرد تا زوایای مختلف آن مطالعه شده به جهت های مختلف پیشنهاد شود که در زمینه های پالیسی سازی و راهکار های جلب سرمایه گذاری تلاش نمایند.

اهمیت و ضرورت تحقیق

از اینکه افغانستان در زمره کشور های فقیر دنیا محسوب می شود و فقر و بی بضاعتی سالانه به صدها و هزار ها قربانی از جامعه و مردم افغانستان می گیرد. از همین جهت سالانه هزار ها نفر بخاطر مشکلات اقتصادی و فقر از افغانستان به خارج جهت کار و حمایت خانواده خویش مهاجر می شوند. در حالیکه افغانستان دارای منابع سر شار طبیعی، زیر زمینی، نیروی انسانی و موقعیت جغرافیای اقتصادی می باشد. با در نظر داشت همین اهمیت نیاز است که در مورد عوامل سیاسی و حقوقی موثر بر جذب سرمایه گذاری خارجی بحث صورت بگیرد. تا در نتیجه برای مسئولین امور و جهت های مربوط یاد آوری گردد تا بسیاری از مسایل را در این امر در نظر بگیرند.

اهداف تحقیق

1. تبیین مفاهیم چون سرمایه گذاری و سرمایه گذار و سرمایه گذاری خارجی.
2. سیاسی موثر بر جذب سرمایه گذاری خارجی.
3. بررسی عوامل حقوقی موثر بر جذب سرمایه گذاری خارجی.
4. بررسی مدل نمونه یی سرمایه گذاری خارجی و پیشنهاد برای افغانستان.

سوالات تحقیق

سوال اصلی:

عوامل سیاسی و حقوقی موثر بر جذب سرمایه گذاری خارجی کدام ها اند؟

سوالات فرعی:

عوامل سیاسی موثر بر جذب سرمایه گذاری خارجی کدام ها اند؟

آیا عوامل حقوقی بر جذب سرمایه گذاری خارجی موثریت دارد؟

کدام مدل می تواند برای افغانستان جهت جذب سرمایه گذاری می تواند مفید باشد؟

پیشینه تحقیق

با مطالعه که در این مورد صورت گرفت چنین برداشت می گردد که تا حال پیرامون همین موضوع با مطالعه مورد افغانستان کدام بحث صورت نگرفته و قابل دریافت نیست. اما در کشور های دیگر در مورد نفس نه اما با تفکیک عنوان یک سلسله بحث های در قالب کتب و مقالات وجود دارد از قبیل:

1. فرح پور (1384) در مورد "فقر، فساد و تبعیض موانع توسعه در ایران"
2. علی مزیکی (1398) در مورد "بررسی اثر ساختار حقوقی و مقررات زدایی برای جذب سرمایه گذاری در ایران"
3. وحید ریاضی (1398) در مورد "الگوی بومی تأمین امنیت سرمایه گذاری با تأکید بر بعد حقوقی- قضایی"

از جمله منابع اند که در مورد مسایل حقوقی و سایر عوامل بر مبنای مطالعه موردی کشور ایران بحث نموده است. که در کل به بحث آنها عمومیات عوامل جلب سرمایه گذاری می باشد که در مورد عوامل سیاسی و حقوقی کدام بحث ندارد که بتواند برای تحقیق ما مفید و ممد باشد.

بناء این موضوع از جمله موضوعات جدید و نیاز جامعه افغانستان است که باید در مورد مطالعات صورت بگیرد که برای رشد اقتصادی افغانستان مفید و ممد واقع شود.

1. در تحقیق این بحث مختصر از روش تحلیلی توصیفی استفاده بعمل آمده است.
2. نهایت کوشش شده، تا از آوردن عبارت مغلق خود داری نموده و به اسلوب سهل و آسان بحث را آماده نمایم.
3. در تحقیق هذا از هر منبع ایکه استفاده می‌نمایم در پاورقی آن درج نموده ایم.

موانع تحقیق

1. نبود منابع کافی برای موضوع در افغانستان.
2. عدم تحلیل موضوع توسط علماء و دانشمندان افغانی که وقت و زمان تحقیق را طولانی تر ساخت.

1. کلیات

1-1. تعریف سرمایه گذاری: سرمایه گذاری عبارت از بکار انداختن سرمایه مادی یا غیر مادی بشکل پول نقد، کرایت جنس یا خدمات و اشکال دیگر آن (پتنت، حق الاختراع، مارک تجارتي و حق تألیف) در تشبث منظور شده. تشبث منظور شده مطابق قانون سرمایه گذاری خصوصی عبارت از تشبثی که طبق احکام مندرج ماده دوازدهم این قانون (قانون سرمایه گذاری خصوصی داخلی و خارجی) ثبت گردیده باشد.

2-1. سرمایه گذاری خارجی: آنست که بشکل اسعار قابل تبادل آزاد یا بشکل سهم گیری نقدی توسط شخص خارجی، از خارج به کشور منتقل می‌گردد.

3-1. سرمایه گذار خارجی: شخص خارجی که سرمایه گذاری خارجی را در کشور بکار انداخته باشد یا شخصی که تابعیت غیر افغانی داشته باشد.¹

از دیر باز در همه کشور های جهان جذب سرمایه گذاری خارجی از حیاتی ترین عواملی بشمار می‌آید که بر توسعه اقتصادی و آبادانی و ایجاد اشتغال موثر بوده است. جذب منابع مالی خارجی در انواع و اشکال گوناگون از اولویت های غالب کشور های جهان بوده و به یکی از پیش نیاز های دست یابی به اهداف توسعه ای آن ها بدل شده است. در میان روشهای مختلف تأمین مالی خارجی، روش سرمایه گذاری مستقیم خارجی یکی از کار آمد ترین روشها است. در کنار معایب و اشکال های که به این روش وجود دارد وجود آثار مثبت فراوان آن نظیر دسترسی به بازار های صادراتی جدید، ارتقای سطح رقابت پذیری، اصلاح نظام مدیریتی، تبادل تجربه های اقتصادی روشهای تاثیر گذار هستند.

نارسایي قوانین و مقررات تجارتي موجود در افغانستان، نپذیرفتن قواعد و قوانین حاکم بر تجارت بین المللی، تفاسیر متفاوت از برخی اصول، نبود قانون اساسی و وجود اختلاف عقیده، از جمله موانع سرمایه گذاری در قالب قرار داد های تجارتي در کشور افغانستان به حساب می‌آید. همچنان عواملی مثل عدم رسمیت شناسی افغانستان و نادیده گرفتن مرکز بین المللی حل اختلافات ناشی از سرمایه گذاری های خارجی، لزوم حل اختلافات میان دولت افغانستان و سرمایه گذار خارجی، ابهام های موجود در متن قانون در خصوص ایراد های حکمیت، منجر به بی اعتمادی سرمایه گذاری خارجی و تاثیر گذاری سوء بر معامله ها و معاهده های بین المللی میشود. لهذا میتوان با برطرف سازی چنین عوامل در قرار داد های تجارتي بین المللی میان حقوق سرمایه گذار و کشور میزبان توازن ایجاد کرد.²

مطابق ماده ۴ قانون سرمایه گذاری خصوصی، اشخاص داخلو خارجی به استثنا ماده ۵ همین قانون میتوانند در تمام سکتور اقتصادی کشور سرمایه گذاری کنند. سکتور اقتصادی محدود شده توسط قانون عبارت از تولید و فروش اسلحه و مهمات، فعالیت های مالی غیر بانکی، سرمایه گذاری در منابع طبیعی همچنان در موارد ذیل سرمایه گذاری را ممنوع قرار داده است:

1. انکشاف انرژی هستوی

2. تأسیس قمار خانه ها و محلات مشابه

3. تولید مواد مخدر و نشه آور³

که بر اساس آن می‌توان چنین برداشت نمود که برای سرمایه گذار خارجی اجازه سرمایه گذاری بر اساس آن قانون بوده اما صلاحیت آن مطلق نمی‌باشد.

¹ وزارت عدلیه، جریده رسمی، قانون سرمایه گذاری خصوصی، مصوب ۱۳۸۴.

² آرزو کیانی مجاهد و رحیم باغبان. حقوق سرمایه گذاری خارجی در قرار داد های تجارتي بین المللی با نگاهی به قانون تجارت ایران، دور اول، شماره ۲، سال ۱۳۹۹.

³ وزارت عدلیه، جریده رسمی، قانون سرمایه گذاری خصوصی، سال ۱۳۸۴.

4-1. عوامل موثر بر سرمایه گذاری

امنیت اقتصادی: وجود امنیت در هر جامعه اولین شرط برای سرمایه گذاری است، زیرا میزان و کیفیت امنیت بر حجم سرمایه گذاری تاثیر فراوان دارد.

نرخ بهره: نرخ بهره بالا موجب میشود که سرمایه گذاری برای واحد های تولیدی گرانتر تمام شود لهذا پایین آمدن نرخ بهره از عوامل اصلی ایجاد انگیزه برای سرمایه گذاری است.

تقاضای مصرف کنندگان: سرمایه گذاری ظرفیت تولید را بالا میبرد ضرورت سرمایه گذاری زمانی است تقاضا بالا برود چون با افزایش تقاضا حجم سرمایه گذاری نیز در یک کشور بالا میرود.

انتظارات: از آنجایی که هدف سرمایه گذاری تولید کالا های بیشتر در آینده است پس سرمایه گذاری بستگی به انتظارات سود آور و شرایط آینده بازار دارد.

بازدهی تولید: هر چه بازدهی تولید بیشتر باشد تمایل به سرمایه گذاری در فعالیت ها افزایش میابد.¹

روند جذب سرمایه گذاری خارجی در کشورهای جهان یکسان نبوده طوریکه کشورهای توسعه یافته به مراتب از سرمایه گذاری خارجی بیشتری برخوردار اند. در میان کشورهای در حال توسعه نیز کشورهای مانند چین، کره و هند توانسته اند سهم نسبتا زیادی از سرمایه گذاران مستقیم خارجی جهانی را جذب نمایند. شناسایی عوامل موثر بر سرمایه گذاری خارجی در یک گستره بین المللی که شامل هر دو گروه کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه باشد میتواند برای برنامه ریزی و سیاستگذاری کشورهای که تا کنون نتوانسته اند از این ابزار مهم استفاده مناسبی برای رشد اقتصادی شان بکنند مفید باشد.²

عوامل سیاسی و حقوقی:

دقیقا مسایل سیاسی و حقوقی در یک نظام و نوع رویکرد در مسایل سرمایه گذاری دارای تاثیر می باشد. پالیسی ها و برنامه های یک نظام خود در آینده یک کشور تاثیر دارد. سرمایه گذاری خارجی تاثیرات مثبت و منفی خویش را دارد و شاید هم سرمایه گذاران دارای قدرت اقتصادی بزرگ اهداف نادرست و شوم داشته باشند اما جذب سرمایه گذاری با روحیه مثبت و ضرورت مردم افغانستان از اولییتی است بدون راهکار های مناسب و عوامل ذکر شده نشاید قابل تحقق باشد.

با وجود عوامل زیاد ما تلاش می نماییم با محوریت عوامل سیاسی و حقوقی موثر بر جذب سرمایه گذاری خارجی در افغانستان مسایل را با جزئیات مورد بررسی و مطالعه قرار می دهیم.

2. عوامل سیاسی موثر بر جذب سرمایه گذاری خارجی

1. حمایت سرمایه گذاران توسط دولت و و یا کشور متبوع او

هر یک از کشورهای صادر کننده سرمایه و سرمایه پذیر به نحوی ملاحظات خود را در روند سرمایه گذاری خارجی لحاظ می کنند، بدیهی است کشور سرمایه گذار در راستای حفظ منافع و حقوق اتباع خود، سعی بر آن دارد که با توسل به مکانیسم های ممکن و مطلوب در این راستا اقدام کند که از جمله موارد که در این کشورها مورد توجه قرار می گیرد حمایت از جوانب زیر است:

1-1. حمایت دیپلماتیک

با وجود اینکه ممکن است تضمینات و تأمین کافی به منظور حفظ حقوق سرمایه گذار توسط کشور سرمایه پذیر ارائه شود، لیکن در هر حال کشورهای سرمایه گذاران سعی می کنند با توسل به شیوه های سیاسی و از طریق دیپلماسی بین المللی از اتباع خود حمایت نمایند البته این امر که حمایت دیپلماتیک از سرمایه گذار، باعث دخالت در امور داخلی کشور سرمایه پذیر می شود یا خیر، محل اختلاف است اما به هر حال حق حمایت سیاسی در کلیه نظام های حقوقی مورد قبول واقع شده است.³

2-1. بیمه سرمایه گذاری

از دیگر شیوه هایی که کشورهای سرمایه گذار از سرمایه گذاران و شرکت های تابعه خود در هنگام سرمایه گذاری خارجی، حمایت به عمل می آورند آن است که موسسات و یا شرکتهای دولتی، جهت بیمه سرمایه گذاری خارجی تشکیل می شوند و بدینوسیله یک سیستم بیمه سرمایه گذاری ملی از طریق قوانین داخلی کشور

² دکتر سعید مشیری و سعید کیان پور. عوامل موثر بر جذب سرمایه گذاری مستقیم خارجی، فصلنامه اقتصاد مقداری، (بررسی های اقتصادی سابق)، دوره ۹ شماره ۲ سال ۱۳۹۱.
³ آگنتاس زایدل هوهن فلدن، حقوق بین الملل اقتصادی، ترجمه و تحقیق دکتر سید قاسم زمانی، تهران، موسسه مطالعات و پژوهشهای حقوقی شهر دانش، 1384، ص 135.

سرمایه گذار ایجاد می شود و از این طریق سرمایه گذاران به انتقال سرمایه خود به کشور های سرمایه پذیر تشویق و هدایت می شوند که این امر خود باعث رونق و حمایت از صنعت آن کشور می شود.¹

2. شیوه های جذب و حمایت سرمایه گذاری خارجی توسط کشور سرمایه پذیر

آنچه که مهم است اینکه سرمایه گذار خارجی در انتخاب محل سرمایه گذاری از اختیار کامل برخوردار است و اگر زمینه و بستر مناسبی برای حمایت از حقوق اول وجود نداشته باشد، تمایلی به انتقال سرمایه اش نخواهد داشت از این رو، کشورهای سرمایه پذیر باید با توسل به عوامل مختلف، فضای مطلوب و مطمئن مورد نظر سرمایه گذار را فراهم نمایند و در این رهگذر، از هرگونه تشویق و رقابت دریغ نورزند. در واقع ایجاد تمایل در سرمایه گذار خارجی برای جذب سرمایه اش، مستلزم نوعی هنرمندی توأم با تدارک ابزار ها و امکانات عملی در راستای تضمین حقوق سرمایه گذار و جلب اطمینان اوست.

پاره ای از این عوامل جنبه غیر حقوقی دارند که از جمله می توان به عوامل سیاسی، اجتماعی، اقتصادی، منابع طبیعی و مواد خام و زیر ساخت های فیزیکی از قبیل راه آهن، بنادر، گمرک ها و راه ها اشاره نمود. بخشی از مولفه های موثر در این امر نیز از جنبه حقوقی قابل مطالعه هستند.

ابتداءً به بررسی زمینه هایی که واجد صیغه غیر حقوقی هستند می پردازیم و ثانیاً زمینه های لازم را از منظر حقوقی مورد پردازش قرار خواهیم داد.

1- بستر سازی مناسب از جوانب غیر حقوقی

1-1-2 وجود امنیت و ثبات سیاسی و دیپلماتیک

این نکته واضح است که تحولات سیاسی و تغییرات حاصله در نظام سیاسی یک کشور، بعضاً موجب بروز مناسبات و شرایط کاملاً متغیر و جدید در صحنه سیاسی داخلی و بین المللی خواهد شد که این امر به نوبه خود مناسبات موجود در سایر زمینه ها را بیشتر تحت تأثیر قرار داده و تغییراتی که توأم با ایجاد مشکلات و مسائل جدید هستند را در پی خواهد داشت.

بدیهی است هر کشور آنگاه قادر به حمایت از سرمایه گذاری خارجی خواهد بود که بدو قادر به حفظ ثبات خود باشد والا چگونه می توان انتظار داشت که چنین کشوری از امکانات کافی برای حمایت از خارجیان و منافع آنها برخوردار باشد.

نمونه بارزی که از این دست آورد می توان ارائه داد، وقوع انقلاب سیاسی ایدئولوژیک جمهوری اسلامی ایران در سال 1357 ه.ش است. در پی وقوع انقلاب اسلامی در ایران که متعاقب آن جنگ عراق علیه ایران در گرفت، کشور ما حد اقل به مدت یک دهه با نوعی مخاطره و مشکلات جدید در صحنه بین المللی مواجه گردید. بسیاری از سرمایه گذاران خارجی، بویژه شرکت های امریکایی به عنوان شریک عمده تجاری اقتصادی ایران، صحنه اقتصادی کشور را رها و بسیاری از پروژه های موجود که عمدتاً در سطح ملی و و صنایع زیربنایی بودند، به حال خود رها شدند. این بحران پس از اعمال تحریم های مختلف اقتصادی علیه ایران توسط امریکا تشدید شد و نه تنها شرکت های امریکایی، بلکه عمده شرکت های اروپایی نیز در این ماجرا با امریکا همداستان شده و محدودیت های موجود را برای ایران بیشتر نمودند.

تلاش در جهت انزوای ایران در صحنه بین المللی توسط امریکا از جمله عواملی است که باعث گردیده تا فضایی نا مطمئن برای سرمایه گذاران خارجی در ایران ترسیم شود. و اکنون که پس از سال ها، بهانه فقدان قانون مناسب در زمینه سرمایه گذاری با تصویب قانون جلب و تشویق سرمایه گذاری خارجی در ایران تا حدودی مرتفع گردیده است، عملاً تغییر مشهود و قابل توجهی در زمینه حضور سرمایه گذاران خارجی در ایران ملاحظه نمی شود. و حضور سرمایه گذاران خارجی اصولاً با حزم و احتیاط بسیار و سرعت کند صورت می گیرد.

نظرسنجی صورت گرفته از سوی سرمایه گذاران در شرکت های چندملیتی نشان می دهد که پایداری سیاسی و امنیت همراه با یک محیط حقوقی و نظامی پایدار، مهم ترین ویژگی هایی هستند که مدیران اجرایی در شرکت های چندملیتی در نظر می گیرند پیش از اینکه سرمایه را در یک پروژه جدید سرمایه گذاری کنند. این مسائل به اندازه ای بیشتر از نرخ مالیات کم و هزینه های نیروی کار مورد توجه قرار می گیرند.

تشویق سرمایه گذاری ممکن است به جذب FDI کمک کند، اما معمولاً تنها در مواقعی که سرمایه گذاران در میان مکان های مشابه برای ایجاد محلی جدید برای صادرات خود تردید دارند مؤثر هستند. وقتی سرمایه گذاری به دنبال دسترسی به بازار داخلی یا استخراج منابع طبیعی است، این تشویق ها به طور کلی مؤثر نیستند.²

¹. منوچهر بختیاری، مبانی و روش های حقوقی حمایت از سرمایه گذاری های تجاری اقتصادی بین المللی، پایان نامه کارشناسی ارشد دانشگاه شهید بهشتی، ص 44-45.

² <https://www.worldbank.org/en/topic/competitiveness/publication/global-investment-competitiveness-report>

این شاخص تقریبی از هزینه مبادلات ناشی از فساد و ریسک سیاسی است که با استفاده از ترکیبی از رشوه خواری ادارت دولتی، پرداخت های خرید های عمومی اختلال در بودجه عمومی اختلال تغییر در حکومت و تلاشهای مبارزه با فساد محاسبه میشود. فساد ضمن افزایش هزینه تجارتي فرایند گرفتن مجوز های تجارتي لازم برای عملیات در اقتصاد میزبان را افزایش میدهد؛ لذا انتظار میرود که علامت آن در رگرسیون منفی باشد.

و باعث می شود که سرمایه گذاران از سرمایه گذاری دلسرد شوند و حتی در کشور که دارای چنین وضعیت باشد منصرف شوند.¹

2-3-1 کاهش ریسک حکمرانی

حکمرانان و بزرگان سیاسی افغانستان کوشش نمایند بیشتر از اینکه به سرنگونی نظام و اصول و داشته های نظام فکر نمایند تلاش نمایند به اصلاح نظام فکر نمایند. و برای هر جبهتی که حاکم می شود نیاز است که اساس و داشته های خوب نظام قبلی را حفظ نماید.

برای همه ی مردم نیاز است که فکر سرنگونی و تغییر مطلق یک سیستم نظام را از برانند. و باید درک نمایند که نظام با افراد در رأس قدرت، هردو متفاوت اند. نظام مال مردم است و افراد ممکن در حال تغییر باشند. تلاش شود که در دولت ها از آن ناحیه که برای شان ضرر متصور است و ممکن تشویش های را برای تاجران و سرمایه گذاران مساعد می کنند به حد اقل برسانند.

برای بهتر شدن آینده افغانستان کم کردن ریسک حکمرانی به نفع نظام و طبقه حاکم است و نیاز است که طبقه حاکم خطر های احتمالی حتی ناچیز را جدی گرفته و آن چالش را به فرصت و قوت برای نظام و آینده سیاسی خویش تبدیل کنند.

امروزه دولت های وجود دارند که توسط یک خانواده و یک شخص به شکل میراثی رهبری می شود از اینکه ریسک و خطرات در برابر حاکمیت خویش را کم کرده اند باعث شده که حتی به مرکز تجارت جهانی تبدیل شود که نمونه بارز آن می توانیم به حکومت شاهی دبی و قطر من حیث مثال اشاره نماییم.

اما حکومت امارت اسلامی در افغانستان کدام حکومت شخصی و خانوادگی نیست بلکه یک حکومت شورا محور بر اساس تنوع قومی است. می تواند در این عرصه موفق بدرخشد و آینده درخشانی را در جهت کاهش ریسک پیرامون در نظر بگیرد.

2-3-1 تلاش برای مدیریت روابط خارجی برای به رسمیت شناسی

بر اساس مصاحبه های که با یکتعداد از اساتید و شخصیت های علمی کشور صورت گرفت در نتیجه ایشان به این عامل تاکید داشتند که خود در عرصه جلب و جذب سرمایه گذاری خارجی نقش اساسی دارد.

بنظر صاحب نظران؛ یکی از موارد مهم برای جلب سرمایه گذاری سرمایه گذاران قضیه روابط بین المللی و قضیه به رسمیت شناسی حکومت موجود افغانستان است. تا زمانیکه از دید سیاسی به این مشکل راه حل اساسی و بنیادی در نظر گرفته نشود شاید که عوامل دیگر موثریت چندانی برای پیشرفت افغانستان و جلب سرمایه گذاری داشته باشد.

نیاز شدید احساس می شود که الویت اولی و مهم امارت اسلامی افغانستان همین باشد که بتواند با دیپلماسی فعال و موثر و ایجاد فضای اعتماد فرصت به رسمیت شناسی حکومت خویش را مساعد نماید.

موانع ایکه در سر راه این مسئله قرار دارد امید است برداشته شود موارد که بسیار کمک می کند می تواند بر آن اشاره کرد:

1. تدوین قانون اساسی که بتواند تمامی حقوق و وجایب اتباع را طوریکه شریعت اسلامی بیان می نماید تسجیل نماید. این مسئله کمک خواهد نمود تا فرصت را مساعد نماید طوریکه جامعه بین المللی اطمینان پیدا نمایند. که مردم افغانستان و حکومت جدید تعهد دو جانبه بر اساس یک سند الزامی دارند. از اینکه این وثیقه وجود ندارد شاید دشواری ها را بیشتر نماید.

2. سیاست خارجی تدوین شده بر اساس روابط مسالمت آمیز متکی به روحیه همزیستی مسالمت آمیز در سطح بین الملل.

3. مراجعه به نظریات عامه و ایجاد ساختار های مشروع با قناعت عام مردم .

4. زمینه سازی برای مذاکره با جناح های سیاسی مخالف و کاهش مخالفت ها و ایجاد محوریت بر اساس اتفاق ملی.

¹. دکتر سعید مشیری و سعید کیان پور، عوامل موثر بر جذب سرمایه گذاری مستقیم خارجی، فصلنامه اقتصاد مقداری، دوره ۹ شماره ۲ سال ۱۳۹۱.

و موارد دیگر که بتواند وجهه بین المللی افغانستان را دوباره اعاده نماید نه آنگونه که گروه های مخالف چهره نادرست و ناکام را ارائه می کنند.

و این راهکار می تواند برای آینده اقتصادی و تجاری افغانستان مفید و ممد واقع شود.

4-1-2. شرایط اجتماعی موثر در زمینه حضور سرمایه گذاران خارجی

پوشیده نیست که اختلاف سلیقه و تعارض فرهنگی موجود بین سرمایه گذاران خارجی که عموماً از کشورهای توسعه یافته هستند، از جهاتی ممکن است با مبانی فرهنگی موجود در کشور های سرمایه پذیر که عمدتاً جزء کشورهای توسعه نیافته یا کمتر توسعه یافته هستند در تعارض باشد و در عمل باعث ایجاد مشکلات و مسائلی برای هردو گروه سرمایه گذار و سرمایه پذیر گردد.

شرایط اجتماعی حاکم بر هر جامعه ای متأثر از عوامل مختلفی است، بویژه جامعه افغانستان که اصولاً ملهم از مبانی عقیدتی و دینی اسلامی و عادات و سنن و فرهنگ خاص و سنتی است.

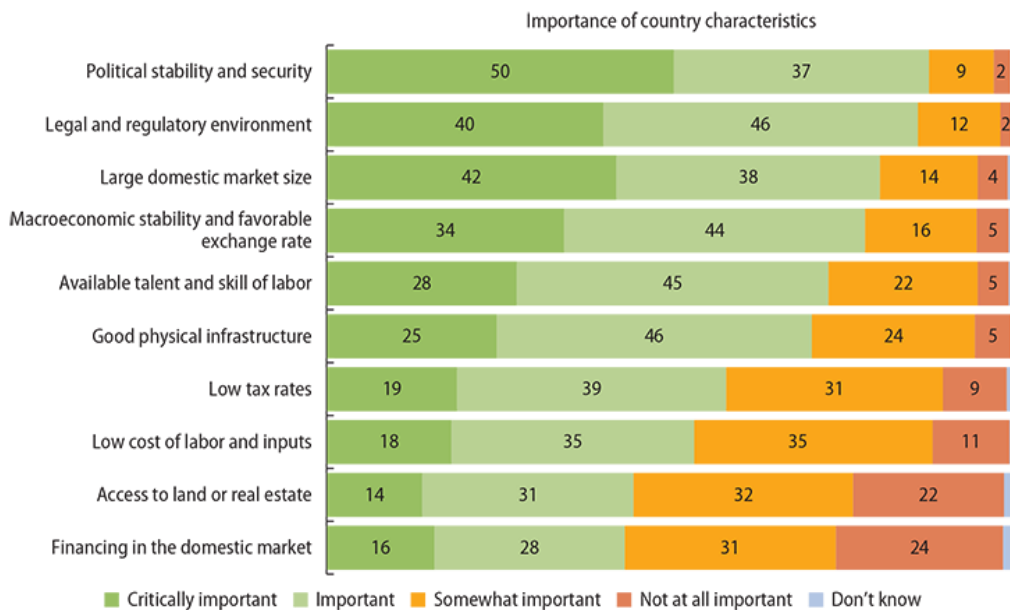
ناتوانی و عدم امکان سرمایه گذاران خارجی در تطبیق روحیات و اخلاقیات خویش با مبانی اجتماعی حاکم بر جامعه افغانی و عدم تحمل رفتار یا کردار و روحیات آنها توسط کسانی که حضور خارجی را توأم با نوعی بد بینی می داند و تصور ذهنی و سابقه شکل گرفته در فکر بعضی شهروندان که " سرمایه گذار خارجی، عامل استعمار و وسیله سلطه بیگانه است" قطعاً باعث خواهد شد که سرمایه گذار خارجی با نوعی تردید و دودلی به انتقال سرمایه اش به افغانستان فکر کند.

مردم افغانستان ذاتاً مهربان و مهمان دوست هستند. اگر در جهت تأمین منابع کشور دست از برخی بیگانه ستیزی های بی مورد برداشته شود می توان فاصله فرهنگی را تا حدودی کاهش داد و هزینه های روانی ورود و اقامت بیگانگان در کشور را به حد اقل رساند.

امروزه بر خی بیگانگان در افغانستان به لحاظ عدم تطبیق خود با موازین و شعار اسلامی ممکن است احساس آزادی و آسایش مورد نظر خویش را نکنند. با وجودیکه اسلام در روابط تجارتی انعطاف دارد و کدام مشکلی ندارد. دسترسی به مسکن مناسب، دسترسی به خدمات صحتی، درمانی، دسترسی به انواع تفریحات و سرگرمی های مجاز، برخورداری از آب و هوای مناسب و طبیعت زیبا به طور غیر مستقیم از طریق تسهیل در جذب مدیران و کارکنان خارجی به کشور میزبان، موجب تسهیل در کسب و کار می شود.

باید بپذیریم که جهانی شدن اقتصاد و گسترش ارتباطات، گسترش و تبادل فرهنگ ها را باعث می شود و در جهان متمدن امروزی، ملل متمدن باید بتوانند از طریق مسالمت آمیز و در کنار یکدیگر زندگی و کار کنند. پس لازم است که با در نظر گرفتن مولفه های اجتماعی مورد بحث در جهت تقویت عوامل مزبور برای جذب سرمایه های خارجی بکوشیم.

خاصاً در کشور فقیر و جنگ زده چون افغانستان که مردم آن سخت رنج می برند نیاز است که دولت در مورد توجه لازم را نماید تا مردم از حالات درد آور به سوی پیشرفت سوق دهند.

نمونه از جدول که بانک جهانی در یک مورد عوامل مختلف بیان نموده است بشکل نمونه این اینجا آورده شده است که بیانگر اهمیت عوامل فوق است:¹

2-2. تدابیر حقوقی در جهت جلب سرمایه گذاری خارجی

2-2-1. تسوید و تصویب قوانین و لوایح مناسب و منطبق با معیار های بین المللی

در هر زمینه ای که نگریده شود، لازم است چارچوب حقوقی معقول و مناسبی که تضمین کننده

¹ <https://www.worldbank.org/en/topic/competitiveness/publication/global-investment-competitiveness-report>

ساختار، عملکرد و آثار عمل و یا فعالیت در آن زمینه باشد، ترسیم گردد.

سرمایه گذاری خارجی از این مقوله مستثنا نبوده و ضرورت تدوین قوانین متناسب با نیاز روز بر کسی پوشیده نیست. این قوانین باید به بهترین وجه ممکن حامی حقوق سرمایه گذار باشد تا در پرتو آن احساس امنیت و اشتیاق کند.

در بسیاری کشور ها برای جلب و جذب سرمایه گذاری و تسریع و تشویق سرمایه گذاران دولت ها کوشش می کنند تا از این طریق اطمینان خاطر به تاجران ایجاد کنند.

در افغانستان بعد از تاسیس حکومت جمهوری ما یک قانون داشتیم به نام قانون سرمایه گذاری خصوصی داخلی و خارجی که آن هم چندان بروز شده و موثر نبود که بتواند قناعت سرمایه گذاران را جلب کند.

در این راستا، صرف وجود قانون سرمایه گذاری خارجی هر چند به بهترین وجه تدوین و تصویب شده باشد و از جنبه فنی، حقوقی و اقتصادی مطلوب باشد هرگز کافی نخواهد بود بلکه وقتی صحبت از قانون مناسب و منطبق با استاندارد های بین المللی پیش آید، وجود و یا تدوین قوانین لازم در سایر مقولات مربوط به مسائل اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی و... نیز انکار ناپذیر می نماید.

در قوانین جدید سرمایه گذاری در جوامع در حال توسعه، سمت و سوی قوانین مزبور عموماً به سوی آزاد سازی نظام سرمایه گذاری است. در این نظام حتی الامکان سعی بر آن است که مقررات زائد و دست و پا گیر حذف شود و استفاده از استاندارد های در حد بالا در زمینه سرمایه گذاری خارجی گسترش یابد. به طور مثال می توان به کشورهای آسیای جنوب شرقی (سنگاپور، مالزی، تایلند) و موفقیت چشمگیر آنها در این زمینه اشاره نمود. در این راستا به برخی از مکانیسم های قانونی مناسب برای تضمین سرمایه گذاران خارجی اشاره می شود:

2-2-1. ورود سرمایه و استقرار مالکیت

کوشش شود در مورد ورود سرمایه مقررات و طرز العمل های مناسب پیش بینی شود و اگر نه بسا گران خواهد بود که سرمایه گذاران تشویق به سرمایه گذاری در کشور ما شوند.

در اکثر کشور ها خاصاً در کشور ایران در این زمینه در قانون تشویق و حمایت سرمایه گذاران خارجی تلاش صورت گرفته که در مورد وضاحت درست و مناسب ارایه گردد.

طوری باید در نظر گرفته شود که تشریفات زیاد پیچیده و مبهم نباشد و آسان طی مراحل شده و از مالکیت آنها در آینده پیشتیبانی و حمایت صورت گیرد.

2-2-2. آسان سازی روش های انتقال سود و سرمایه به خارج

آنچه مسلم است، اینکه در هر کشوری متناسب با سیاست های اصولی خود، نظام پولی مشخص را طراحی و بدان عمل می نماید. سیاست پولی یک کشور معمولاً در راستای کنترل سرمایه هاست و معمولاً توأم با محدودیت ها و قیودی است که مانع از آزادی کامل دارنده سرمایه در نقل و انتقال سرمایه اش می باشد. گرچه شرکت های فراملیتی به واسطه امتیازات و قابلیت های ویژه خود، کمتر با مشکل جدی در این زمینه مواجه هستند، لیکن باید پذیرفت که آن دسته از کشور هایی که در مسیر توسعه قدم بر می دارند ناگزیرند تا ابزار سرمایه گذاری خارجی را فراهم کنند و در این راستا علی رغم نیاز شدید به ارز خارجی، کنترل خود را کمتر و خفیف تر نمایند.

و این امر خود نشانه تغییر دیدگاه این کشور ها مقررات مربوط به سرمایه گذاری مجدد سود در سایر بخش های اقتصادی و تجاری، از شدت وحدت قدیم برخوردار نیستند.¹

با توجه به فلسفه وجودی سرمایه گذاری خارجی که اصولاً و عموماً مبتنی بر سود جویی است و با عنایت به اینکه سرمایه گذار خارجی تصمیم ندارد تا ابد در کشور سرمایه پذیر بماند، مقررات حاکم باید متضمن اعطای تسهیلاتی از این حیث باشد.

که در این موارد تا حال فکر نکنم کدام سند قانونی مشخصی از حکومت های پیشین و حتی موجود در دسترس باشد. در مورد قانون سرمایه گذاری خصوصی داخلی و خارجی در افغانستان کدام مسئله ملاحظه نشد.

¹. دکتر بهروز اخلاقی، سخنی در باره آینده سرمایه گذاری خارجی در ایران، بررسی اجمالی علل و موانع پیشرفت، نشریه دانشکده حقوق و علوم سیاسی، بهار 1379، ص 27.

2-1-2. ممنوعیت سلب مالکیت و یا پرداخت غرامات عادلانه

طوری‌که قبلاً یاد آوری نمودیم که مخاطرات احتمالی ناشی از نابسامانی‌های سیاسی، از عمده نگرانی‌های سرمایه‌گذاران خارجی است. این مخاطرات که عموماً غیر تجاری هستند، خطر جدی برای سرمایه‌گذار خارجی محسوب می‌شود بنابر این سیاست کشورها در جهت رفع این نگرانی و تشویق سرمایه‌گذاری خارجی، مختلف است.

عده از کشورها اصولاً هر گونه سلب مالکیت از سرمایه‌گذار خارجی را ممنوع کرده‌اند و اجازه سلب مالکیت یا ملی کردن اموال بیگانگان را تحت هیچ شرایطی نمی‌دهند. برای نمونه می‌توان به قانون سرمایه‌گذاری خارجی ویتنام در این دسته از کشورها اشاره کرد.

عده دیگر از کشورها، اصولاً ملی کردن را حق لاینفک دولت می‌دانند و اساساً بر این عقیده‌اند که دولت در مصادره سرمایه‌های خارجی و ملی کردن اموال و سرمایه‌ها آزاد است لیکن بر این عقیده‌اند که در این مورد دولت سرمایه‌پذیر مکلف به جبران خسارت عادلانه‌ای است که در این رهگذر به سرمایه‌گذار خارجی وارد آمده است.

که در افغانستان مهم است که دولت مدرن چنین مسئله را جدی در نظر بگیرند. چون برای جلب سرمایه‌گذار خیلی‌ها موثر است. تا اطمینان خاطر آنان تقویت یابد و برای سرمایه‌گذاری هر سرمایه‌گذاری دل خوش نمایند.

2-1-2. امکان توسل به حکمیت برای حل و فصل اختلاف

"می‌دانیم که شیوه‌های رسیدگی و حل اختلاف نسبت به یک موضوع متعدد است. ممکن است با توسل به یک مرجع قضایی و از طریق محاکمات مقرر در محکمه، به اختلاف حادث رسیدگی شود و یا با توسل به یک مرجع شبه قضایی و در قالب نهاد حکمیت به موضوع رسیدگی شود و نیز ممکن است با استفاده از یک روش غیر قضایی مانند میانجی‌گری، اختلاف مطروحه حل و فصل شود.

توسل به حکمیت آن هم از نوع بین‌المللی، بهترین روشی است که باعث حصول اطمینان بیشتر سرمایه‌گذاران خارجی شده و به عنوان یک مولفه موثر در نهایت باعث جذب هرچه بیشتر و بهتر سرمایه‌های خارجی خواهد شد".¹

دلیل این امر واضح است: اصولاً خارجیان به دادگاه‌های ملی مستقر در کشور سرمایه‌پذیر و نحوه دادرسی آنها و حقوقی که از حیث شکلی و ماهوی به تشخیص این دادگاه‌ها قابل اعمال تشخیص می‌شود اعتماد ندارند. و نفع و مصلحت خویش را در توسل به یک داوری بین‌المللی می‌دانند.

بسیاری از کشورها در این مورد دست به تصویب قوانین متعدد در عرصه قانون حکمیت و میانجیگری و حتی قانون حکمیت تجاری بین‌المللی زده‌اند که قانون اخیر الذکر در روشنی قانون نمونه آنسیترال تدوین شده است. که همه به مراجع حکمیت بین‌المللی از قبیل اکسید، دیوان بین‌المللی حکمیت و اتاق تجارت بین‌المللی اشاره دارد.

ما در افغانستان خوشبختانه دارای سیستم قضایی هستیم اما سیستم قضایی ما تا حالا بر روش کلاسیک و متون کلاسیک است که پاسخگوی نیاز سرمایه‌گذاران خارجی نیست که دل خوش نمایند. کدرهای قضایی در محاکم تجارتی افغانستان در حد اکثریت آشنایی با قوانین و معاهدات بین‌المللی ندارند.

در دوران جمهوریت در افغانستان ما قانون اصول محاکمات تجارتی داشتیم که دارای نواقصی بود اما برای فعلاً در محاکم تجارتی کدام اصولنامه مشخصی نیست که خود باعث سرگردانی و سردرگمی شده است.

و همچنان می‌توان تذکر داد در افغانستان از گذشته تا حال کدام قانون حکمیت بین‌المللی وجود ندارد که خود باعث ضعف روحیه سرمایه‌گذاری در افغانستان شده و اگر در مورد توجه صورت نگیرد شاید ما به پیشرفت برسیم. و بتوانیم سرمایه‌گذاری‌های میلیونی را جلب کنیم که محال خواهد بود.

2-1-2.5 در نظر گرفتن امتیازات و از بین بردن موانع در زمینه‌های پرداخت مالیات و حقوق گمرکی

طوری‌که اشاره نمودیم که ایجاد رغبت در سرمایه‌گذاری خارجی به انحای مختلف باید به عمل آید و از جمله مواردی که در این انگیزش موثر است، آنکه سرمایه‌گذار خارجی از پرداخت مالیات به طور کامل و یا برای مدت زمان مشخص معاف شود. یا در زمینه مسائل گمرکی و حقوق و عوارض قانونی مربوطه، امتیازاتی به وی اعطا شود. مسلم است که اگر مالیات سنگین باشد، سرمایه‌گذار خارجی از انتقال سرمایه‌اش به کشور سرمایه‌پذیر و لو آنکه سرمایه‌گذاری دارای بازدهی بالا باشد، امتناع می‌کند و دلیل این امر نیز روشن است: سرمایه‌گذاران بیشتر به درآمد حاصل از سرمایه‌گذاری بعداً از کسر مالیات توجه می‌کنند تا به درآمد مطلق، لذا اختلاف در سطح مالیات بر درآمد ممکن از انتقال سرمایه به کشوری که در آن بازدهی و سود سرمایه‌گذاری بیشتر است جلوگیری کند.

¹. کلایو ام. اشمیتوف، حقوق تجارت بین‌الملل، ج 1، ترجمه دکتر بهروز اخلاقی، تهران، انتشارات سمت، 1387، ص 507.

در افغانستان متأسفانه برای اتباع خارجی مالیات زیادی در نظر گرفته شده است تنها امتیاز در قانون سرمایه گذاری در ماده 24 همانا قضیه صادرات از افغانستان است که در کل برای همه مساعد است. اما نیاز احساس می شود که در مورد توجه صورت گیرد تا میزان مالیات مناسب طوریکه بتواند زمینه جلب و جذب سرمایه گذاری های سودمند را مساعد کند.

نفس سرمایه گذاری های خارجی باعث افزایش ارزش پولی، افزایش سطح اشتغال و کنترل قیمت ها می گردد و دهها مفاد دیگر را به دنبال خواهد داشت.

2-2-2. نهاد های حقوقی توانمند و متخصص در جهت ارائه خدمات عادلانه و مطلوب رسیدگی به اختلافات

تا وقتیکه فضای مقرر بر روابط تعهداتی دو جهت، صمیمانه است و هردو جناح در جهت تحقق خواسته های قرار دادی گام بر می دارند، مشکل خاصی در اجرای تعهدات طرفین وجود ندارد لیکن یکی از دغدغه های طبیعی هر طرف قرار داد، آن است که طرف مقابل تعهدات خویش را نقض و قانون مقرر بر رابطه خویش را زیر پا نماید.¹

امروزه اکثر متأسفانه جهت های سرمایه گذار در تلاش اند تا از دستگاه ها و نهاد های قضایی و حقوقکشورها دست بکشند و روی بیاورند به مجال های حکمیت بین المللی که این خود یک تشویش بزرگ در عرصه نهاد های متذکره و سرمایه گذاران است. شاید دلیل اصلی کندی کار و یا عدم رعایت اصل بی طرفی باشد.

در کشور ما افغانستان متأسفانه کندی زیاد در سیستم محاکماتی وجود دارد حتی برای وکلای مدافع از آنجایی که باید ارزش قابل باشد در ادارات عدلی و قضایی قابل نیستند.

عدم موجودیت اصول محاکمات تجارتي در نظام موجود خود یک مشکل بسیار بزرگی است که باعث پراگنده گی و طولانی شدن محکمه شده است.

نیاز دیده می شود که یک بار به مراجعین محاکم سری زده شود و از تاجران پرسیده شود که ماجرای اصلی مایه التیام شده و راه حل زود تر روی دست گرفته شود.

3- کشور سنگاپور با لا ترین جذب سرمایه گذاری خارجی

یکی از کشورهایی که در جذب سرمایه گذاری خارجی و توسعه اقتصادی توانسته است مواردی را که اشاره کردید را مراعات کند و پیشرفت کند، کشور سنگاپور است.

سنگاپور یکی از کشورهای آسیایی است که در طول چند دهه گذشته توانسته است از یک جزیره کوچک با منابع محدود به یکی از مراکز مالی و تجاری برجسته جهان تبدیل شود. این کشور با اعمال سیاست های سازماندهی شده و اجرای قوانین و مقررات کارآمد، استقرار نظام حقوقی قوی، و ایجاد زیرساخت های حمل و نقل توسعه یافته، محیطی مطمئن و مستقر را برای سرمایه گذاران خارجی فراهم کرده است.

در زمینه قوانین و مقررات، سنگاپور به عنوان یکی از کشورهای با حقوق مالکیت قوی شناخته می شود. همچنین، سیاست های مالی و مالیاتی پایدار و معقول، بازار آزاد، و ایجاد نظام بانکی پیشرفته، این کشور را برای سرمایه گذاران جذاب کرده است.

سنگاپور نیز در زمینه زیرساخت های حمل و نقل بسیار پیشرفته است. بنادر مدرن، فرودگاه بین المللی بزرگ و شبکه حمل و نقل عمومی کارآمد، به سرمایه گذاران امکان دسترسی آسان به بازارهای منطقه و جهانی را می دهد.

با این تلاش ها، سنگاپور توانسته است به عنوان یکی از قطب های سرمایه گذاری خارجی در آسیا شناخته شود و جذابیت زیادی برای سرمایه گذاران آنترناسیونال داشته باشد.

سنگاپور یک اقتصاد با درآمد سرانه بالا است که در سال 2023 به میزان 70,810 دلار آمریکا درآمد ملی ناخالص در هر نفر دارد. این کشور یکی از محیط های تنظیمی دوستانه تجارتي برای کارآفرینان محلی را در جهان فراهم می کند و در رده بندی اقتصادهای رقابتي برتر جهان قرار دارد.

در دهه های پس از استقلال، سنگاپور به سرعت از یک کشور با درآمد کم به یک کشور با درآمد بالا تبدیل شد. رشد GDP در این شهر-دولت در میان بالاترین سطوح جهان قرار گرفت، با میانگین حدود 7 درصد از زمان استقلال و بیش از 9.2 درصد در 25 سال اول.

بعد از صنعتی شدن سریع در دهه 1960، تولید به عنوان محرک اصلی رشد در سنگاپور ظاهر شد. در اوایل دهه 1970، سنگاپور به تمام اشتغال رسید و ده سال بعد به عنوان یکی از اقتصادهای صنعتی نوظهور آسیا به کره جنوبی، هنگ کنگ و تایوان پیوست. بخش های تولیدی و خدمات همچنان دو پایه اصلی اقتصاد با ارزش افزوده بالای سنگاپور هستند.

¹. فرهاد امام، حقوق سرمایه گذاری های خارجی در ایران، تهران، نشر یلدا، 1373، ص 76.

رشد کلی اقتصاد سنگاپور در سال 2023 1.1 درصد بود. بخش ساخت و ساز (با رشد 5.2 درصد نسبت به سال قبل) رشد در بخش‌های تولید کننده کالا را به سرعت عمده راند، که به دلیل گسترش پروژه‌های دولتی و خصوصی رخ داد. بخش خدمات نیز رشد گسترده‌ای را نشان داد، به ویژه در بخش مسکن (با رشد 12.1 درصد نسبت به سال قبل) و اطلاعات و ارتباطات (با رشد 5.7 درصد نسبت به سال قبل) که به دلیل ورود بازدیدکنندگان بین‌المللی و تقاضای قوی برای خدمات میزبانی داده، به دست آمد. رشد اقتصادی در سال 2024 با انتظار حداقلی بوده و دولت بازه‌ای را در حدود 1.0 تا 3.0 درصد پیش بینی می‌کند.

در فبروری 2021، سنگاپور "برنامه سبز سنگاپور 2030" را راه‌اندازی کرد، که یک جنبش کلی برای پیشبرد برنامه ملی توسعه پایدار سنگاپور است. این برنامه سنگاپور یک اقتصاد با درآمد سرانه بالا است که در سال 2023 به میزان 70,810 دلار آمریکا درآمد ملی ناخالص در هر نفر دارد. این کشور یکی از محیط‌های تنظیمی دوستانه تجارتی برای کارآفرینان محلی است و در رده‌بندی اقتصادهای رقابتی برتر جهان قرار دارد.¹

در دهه‌های پس از استقلال، سنگاپور به سرعت از کشوری با درآمد کم به کشوری با درآمد بالا تبدیل شد. رشد GDP در این شهر-دولت در میان بالاترین سطوح جهان بوده است، با میانگین حدود 7 درصد از زمان استقلال و بیش از 9.2 درصد در 25 سال اول.

صنعتی‌سازی نقش مهمی در رشد سنگاپور داشته است و تولید برای این کشور به عنوان محرک اصلی رشد شناخته می‌شود. در اوایل دهه 1970، سنگاپور به تمامی نیروی کار نیاز خود رسید و ده سال بعد به عنوان یکی از اقتصادهای صنعتی نوظهور آسیا همراه با هنگ کنگ، کره جنوبی و تایوان، چین به شمار می‌رفت. هنوز هم بخش‌های تولید و خدمات پایه اقتصاد با ارزش افزوده بالایی سنگاپور هستند.

در سال 2023، رشد کل اقتصاد سنگاپور 1.1 درصد بوده است. بخش ساخت و ساز با رشد 5.2 درصد نسبت به سال قبل، بالاترین رشد را در بین بخش‌های تولیدی داشته و این رشد به دلیل گسترش پروژه‌های دولتی و خصوصی رخ داده است. همچنین، بخش خدمات نیز با رشد گسترده‌ای، به ویژه در بخش مسکن با رشد 12.1 درصد نسبت به سال قبل و بخش اطلاعات و ارتباطات با رشد 5.7 درصد نسبت به سال قبل، به دست آمده است.

عوامل سیاسی مهمی که به توانمندی سنگاپور در تبدیل شدن به یک اقتصاد با درآمد بالا کمک کرده‌اند عبارتند از:

استقرار سیاست‌های پایدار و پیشرو: دولت سنگاپور با اجرای سیاست‌های پایدار و پیشرو، از جمله سیاست‌های اقتصاد باز، توسعه صنعت خدمات، ترویج تجارت بین‌المللی، حفاظت از حقوق مالکیت فکری، و تسهیلات مالی و بانکی، برای جذب سرمایه‌گذاری و توسعه اقتصاد کشور تلاش کرده است.

حکمرانی شفاف و کم‌فساد: سنگاپور با تأکید بر حکمرانی شفاف و کم‌فساد، ایجاد محیطی پایدار برای کسب‌وکار و سرمایه‌گذاری فراهم کرده است. سیاست‌های مبارزه با فساد و ایجاد سیستم قضایی قوی، به سنگاپور اعتماد سرمایه‌گذاران داخلی و خارجی را جلب کرده است.

توجه به آموزش و توسعه مهارت‌ها: سنگاپور با تأکید بر آموزش و توسعه مهارت‌ها، بستری پایه را برای رشد و توسعه اقتصادی فراهم کرده است. سیاست‌های آموزشی جامع و برنامه‌های توسعه مهارتی، به شهروندان سنگاپور امکان می‌دهد تا در صنایع با ارزش افزوده بالا و فناورانه فعالیت کنند.

توجه به رونق بخش خدمات: دولت سنگاپور به توسعه بخش خدمات، از جمله بانکداری، بیمه، حمل و نقل، گردشگری، فناوری اطلاعات و ارتباطات، و بورس، توجه ویژه‌ای داشته است. این بخش با ارزش افزوده بالا و نقش مهمی در اقتصاد سنگاپور، به توانمندی اقتصادی کشور کمک کرده است.

سیاست‌های جذب سرمایه‌گذاری خارجی: سنگاپور با سیاست‌های دوستانه تجاری و تسهیلات برای سرمایه‌گذاران خارجی، به جذب سرمایه‌گذاری خارجی در کشور توجه کرده است. این سرمایه‌گذاری‌ها منجر به ایجاد شغل و افزایش درآمد ملی شده است.²

توازن بین دولت و بازار: سنگاپور با توازن مناسب بین نقش دولت و بازار، اقتصادی پایدار و پویا را ایجاد کرده است. دولت در مورد نیاز اندازه‌گیری و تنظیم سیاست‌ها و قوانین اقتصادی مداخله می‌کند، اما به بازار نیز اجازه می‌دهد تا به طور آزاد به فعالیت خود ادامه دهد.

سنگاپور به عنوان یکی از مقاصد سرمایه‌گذاری جذاب شناخته می‌شود به دلایل حقوقی که به رشد سرمایه‌گذاری در این کشور کمک می‌کنند. این عوامل حقوقی شامل موارد زیر است:

حفاظت حقوق مالکیت: سنگاپور یک سیستم قوی حقوقی دارد که حقوق مالکیت را به طور جدی حفظ می‌کند. این شامل حمایت از حقوق مالکیت فکری، حقوق تجاری، حقوق ملکی و حقوق عقدی است. این حفاظت از حقوق مالکیت می‌تواند به سرمایه‌گذاران اعتماد بیشتری در مورد حفظ حقوق خود در سنگاپور بدهد.

¹ <https://www.worldbank.org/en/country/singapore/overview>

² <https://www.mfa.gov.sg/Overseas-Mission/Paris/About-Singapore/Trade--Investment>

استقرار آسان: سنگاپور فرآیندهای سریع و آسان برای تاسیس و ثبت شرکت‌ها را فراهم می‌کند. این شامل ایجاد یک نظام تجارت الکترونیکی و فرآیندهای ساده برای دریافت مجوزها و مجوزهای کسب و کار است. این استقرار آسان می‌تواند به سرمایه‌گذاران کمک کند تا به سرعت و بدون مشکلات زیادی در سنگاپور کسب و کار خود را تاسیس کنند.

پایداری سیاسی و اقتصادی: سنگاپور یک کشور پایدار سیاسی و اقتصادی است که بر پایه قوانین و مقررات شفاف و پایدار عمل می‌کند. این پایداری سیاسی و اقتصادی باعث اعتماد سرمایه‌گذاران در بازار سنگاپور می‌شود. این کشور به عنوان یکی از پیشروهای منطقه در جذب سرمایه‌گذاری خارجی شناخته می‌شود.

ساختار مالی قوی: سنگاپور دارای ساختار مالی پایدار و پیشرفته است که شامل بانک‌های قوی، بازار سرمایه پویا و سیستم مالی مبتنی بر قوانین و مقررات بین‌المللی است. این ساختار مالی قوی می‌تواند به سرمایه‌گذاران کمک کند تا به منابع مالی مناسب دسترسی پیدا کنند و در معاملات مالی بهبود قابل توجهی را تجربه کنند.

مالیات مزایای جذاب: سنگاپور سیستم مالیاتی مزایایی برای سرمایه‌گذاران ارائه می‌دهد، از جمله مالیات کم بر درآمد شرکت‌ها، مالیات کم بر سرمایه‌گذاری خارجی.¹

نتیجه گیری

برای کارآمد و موثر شدن نظام سرمایه‌گذاری خارجی نیاز است که با موافقت کشور های پیشرفته و در حال توسعه و یا کم تر توسعه یافته از قبیل کشور های جهان سوم با در نظر گرفتن تمامی ملحوظات سیاسی و حقوقی و توأم با تأمین یک فضای سیاسی مطمئن و با ثبات، حد اقل در مورد سرمایه‌گذاری خارجی، یک راهکار جهانی اتخاذ شود و در این راه بر کشور های سرمایه پذیر است که به عنوان ابزار توسعه و پیشرفت خود به تأمین بستر مناسب و مطمئن در جنبه های مختلف فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی، سیاسی، حقوقی اقدام نمایند. این امر به عهده اقتصاد دانان، حقوقدانان، جامعه شناسان، سیاستمداران است و به نظر می رسد استفاده از یک دیپلماسی قوی و با درایت و یک سیاست اقتصادی روشن و شفاف در اولویت باشد.

1. سرمایه‌گذاری خارجی تاثیرات مثبت و منفی خویش را دارد و شاید هم سرمایه‌گذاران دارای قدرت اقتصادی بزرگ اهداف نادرست و شوم داشته باشند اما جلب سرمایه‌گذاری با روحیه مثبت و ضرورت مردم افغانستان از اولویت است بدون راهکار ها و عوامل ذکر شده نباید قابل تحقق باشد.
2. اعتماد سازی برای جلب سرمایه‌گذاری از جمله مسایل مهم است که مستقیم به پالیسی ها و قواعد و مقررات وضع شده برای آینده سرمایه‌گذاری نقش مستقیم دارد.
3. متأسفانه در کشور ما تاحال یک قانون بروز شده و معیاری در عرصه سرمایه‌گذاری و قانون حکمیت بین المللی برای تجار و سرمایه‌گذاران بین المللی وجود ندارد که بتواند اطمینان خاطر برای تاجرانو سرمایه‌گذاران ایجاد نماید.
4. بهترین نمونه از جلب و جذب سرمایه‌گذاری، در میان کشور های آسیایی می توان از کشور سنگاپور نام برد که با مدیریت عوامل سیاسی و حقوقی توانسته است سرمایه‌گذاری های زیادی جلب و جذب نماید.

پیشنهادهات

1. اهمیت سایر عوامل و میزان تاثیر گذاری بالای آنها بر جذب سرمایه‌گذاری از جمله مواردی است که باید به آن ها توجه ویژه کرد و تنها بعد اقتصادی پاسخگو نخواهد بود. در نتیجه به محققین آینده پیشنهاد می شود ابعاد دیگری شامل بعد سیاسی، اداری-مدیریتی، اجتماعی- فرهنگی، بین المللی و ... در اتخاذ جذب سرمایه‌گذاری نباید از نظر دور داشت.
2. در خصوص حقوق مالکیت در قوانین و مقررات به خصوص قوانین ناظر بر جذب سرمایه‌های خارجی و نیز قوانین ورشکستگی و پرداخت دیون، اصلاحات لازم دیده شده و به صورت جدی برای اجرای دقیق قانون تدبیر شود.
3. اولویت بندی مولفه های بعد حقوقی- قضایی به ترتیب: تضمین حقوق مالکیت در مرتبه اول و کیفیت قوانین ناظر بر سرمایه‌گذاری، حاکمیت قانون، اعمال قانون و کیفیت عملکرد قضایی در مرتبه دوم و ضمانت اجرای قرارداد ها در رتبه سوم است.
4. از اینکه در کشور ما تاحال یک قانون بروز شده و معیاری در عرصه سرمایه‌گذاری و قانون حکمیت بین المللی برای تجار و سرمایه‌گذاران بین المللی وجود ندارد که بتواند اطمینان خاطر برای تاجرانو سرمایه‌گذاران ایجاد نماید.

¹ <https://www.investopedia.com/articles/active-trading/070715/why-singapore-great-place-invest.asp>

1. اعظم کاظمی، مجید بیک، الہام ہادیان، فاطمہ حکیمی. شناسایی و اولویت بندی عوامل موثر بر جذب سرمایه گذاری مستقیم خارجی با استفاده از تکنیک TOPSIS، فصلنامه سیاستهای مالی و اقتصادی سال اول شماره ۴ زمستان ۱۳۹۲.
2. آرزو کیانی مجاهد، رحیم باغبان، اندیشه حقوقی، دوره اول، خزان ۱۳۹۹، شماره ۲.
3. حقوق تجارت.
4. دکتر سعید مشیری و سعید کیان پور. عوامل موثر بر جذب سرمایه گذاری مستقیم خارجی، فصلنامه اقتصاد مقداری، (بررسی های اقتصادی سابق) دوره ۹ شماره ۲ تابستان ۱۳۹۱.
5. صادق رنجبر، مهدی رستمی، سید سجاد پادام دانشگاه علامه طباطبائی. بررسی عوامل موثر بر جذب سرمایه گذاری مستقیم خارجی FDI در صنعت نفت و گاز ایران، ماهنامه علمی، شماره ۱۲۳، سال ۱۳۹۴.
6. فریال مستوفی، اصلاح ساختاری برای جذب سرمایه خارجی. شماره روزنامه ۵۵۳۰، دنیای اقتصاد ۱۴۰۱.
7. وزارت عدلیه، جریده رسمی، قانون سرمایه گذاری خصوصی، مصوب ۱۳۸۴.
8. وزارت معادن و پترولیوم، رهنمود سرمایه گذاران. معلومات در مورد قوانین و طرز العمل های ضروری جهت حمایت از سرمایه گذاری در افغانستان، عقرب ۱۳۹۴.
9. <https://www.mfa.gov.sg/Overseas-Mission/Paris/About-Singapore/Trade--Investment>
10. <https://www.investopedia.com/articles/active-trading/070715/why-singapore-great-place-invest.asp>